

את הגזילה לנגזל אם לא נשבע, שרק כשאינו יודע למי גזל, אינו יוצא ידי שמים בהנחת הגזילה, שכן יתכן ולעולם לא יקבל הנגזל את ממונו, מה שאין כן במשנתינו, **דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה, כיון דאפשר לאהדורי ממונא למריה, שהרי הנגזל ידוע, הוה ליה כמאן דאמר ליה הנגזל, יהיו לי המעות בידך כפקדון.**

הלכך, כיון שנשבע, אף על גב דקאמר ליה יהיו לי בידך, כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטי ליריה, אינו מתכפר בכך עד שיגיע ליד הנגזל.

הא אם לא אישתבע ואין עליו חובת כפרה אלא תשלומין בלבד, הוי גביה פקדון עד דאתי ושקיל ליה.

שנינו במשנה: **לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו** [של נגזל להוליכו לנגזל, ואם נתן ונאנס ממנו, לא נפטר הגזולן]:

איתמר: שליח שעשאו בעדים, מי שהיה לו פקדון⁽¹⁾ ביד אדם אחר, ועשה המפקיד שליח להביא לו פקדונו מהנפקד, ועשה כן בפני עדים:

רב הסדא אמר: הוי שליח, כלומר, אם מסר הנפקד את הפקדון לשליח זה, שוב אין

ומקשינן: **ורבי טרפון, איך אפשר לפרש את דבריו, שאם הגזולן נשבע משלם לכל אחד ואחד, מחמת השבועה. מכדי היכא דמישתבע לא פגיא דלא הודה.**

הרי כשנשבע עדיין אינו מתחייב קרן וחומש אלא לאחר שיוודה, אבל לפני כן אין עליו אלא חיוב השבה של גזלן שלא כפר, וכיון שהודה **מאי איריא ונשבע** מה צורך יש למשנתינו לכתוב את הדין "שיוליכנו אחריו למדי" בנשבע, **אפילו בלא שבועה נמי, סובר רבי טרפון שאם הודה משלם לכל אחד ואחד. דתניא, מודה רבי טרפון באומר לשנים, גזלתי אחד מכם מנה, ואינו יודע איזה מכם, נותן לזה מנה ולזה מנה, שכבר הודה מפי עצמו, ובא לצאת ידי שמים, אינו נפטר מעונש עד שתגיע הגזילה לנגזל. ולפי זה דין המשנה היא כשהודה אף אם לא נשבע, ומלשון המשנה משמע דוקא כשנשבע?**

ותרצינן: **אלא אמר רבא, מחלוקת רבי טרפון ורבי עקיבא היא, בין נשבע ובין לא נשבע, ונחלקו בעיקר דין השבה, אם הוא מקיים חובתו כאשר עדין לא הגיעה הגזילה לידי הנגזל. ומשנתנו אפשר להעמידה בין כרבי טרפון ובין כרבי עקיבא.**

שאני מתניתין שסוברת שאינו חייב להוליך

לפניו, מניח בידו עד שימצא בית דין. ולרבי עקיבא תקנו כן רק כשמניח בבית דין, אבל כשאין בית דין צריך להוליך את הגזילה לנגזל עצמו. ב. שלרבי עקיבא לא תקנו בנשבע, וצריך להוליך אפילו למדי. ומה שאמר רבי עקיבא כי עבוד רבנן תקנתא, היינו לדבריו דרבי טרפון, שסובר שתקנו גם בנשבע.

חייב להוליכנו אחריו. ואמנם באבי עזרי בפרק ז' הלכה ה' חלק על החזון יחזקאל בזה שסובר שזקיפה אינה מחדשת חיוב.

13. את המחלוקת בין רבי טרפון ורבי עקיבא, ביארו התוספות בשני אופנים, א. דלרבי טרפון אם ההוצאה יתירה על הקרן ואין הבית דין

הנפקד חייב באחריותם.

בהם עד שתבוא הפרה לידו.

רבה אמר: אף שליח שעשאו בעדים לא הוי שליח, וחייב הוא לשלם אם נאנס הפקדון מן השליח.⁽²⁾

והרי האי "שלוחו" של שואל היכי דמי [באיזה אופן עשהו השואל לשליח]?!?

אי דלא עשה אותו בעדים, מנא ידעינן כלל שעשה אותו לשליח, עד שהתנא קורחא: "שלוחו"?!⁽⁴⁾

רב חסדא אמר, הוי שליח: להכי טרחי ואוקמי⁽³⁾ בעדים, דליקו ברשותיה [לפיכך טרח המפקיד לעשות את השליח בעדים, כדי שבקבלת השליח את הפקדון יהיה זה כאילו בא לרשותו של המפקיד].

אלא בהכרח דעשה אותו השואל לשליח בעדים ומהם נודע שעשה אותו לשליח, ומכל מקום קתני במשנה שם שהוא פטור

רבה אמר, לא הוי שליח: כי הכי קאמר ליה המפקיד לנפקד: "דע שאיניש מהימנא הוא שליח זה, אי סמכת עליו — סמוך, ואי בעית לשדוריה בדיה, שדר בדיה" [דע, ששליח זה איש נאמן הוא, ואם רצונך לסמוך עליו ולשלוח בידו את הפקדון, שלח בידו], אך לא נתכוין להעמידו ברשותו מיד שיגיע ליד השליח.

ואם כן קשיא לרב חסדא, שהרי לרב חסדא, כיון שמינהו בעדים, יש לנו לומר: משבא ליד שליח הרי זה כאילו בא לרשותו של שואל, כי לכך נתכוין השואל, ואם כן יתחייב!?

ומקשה הגמרא על רב חסדא מהא דתנן בבבא מציעא צח ב:

ומשנינן כדאמר רב חסדא [בהמשך הסוגיא] לפרש את השליח האמור במקום אחר⁽⁵⁾ שהוא בשכירו ולקיטו של משלח, שמתוך כך יודעים אנו ששילחו אף כשלא עשאו בעדים.

השואל את הפרה, ושילחה המשאל לשואל ביד בנו של משאל, או ביד עבדו, או ביד שלוחו של משאל; או אם שילחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל, ומתה — פטור השואל מאונסי הפרה, ולא נתחייב

הכא נמי יש לפרש משנה זו, שהיא אינה עוסקת בשליח שעשאו השואל בעדים, אלא בשכירו של שואל [פועל שנשכר על ידו

1. כן נראה מתוספות ד"ה הכי.

2. ראה בתוספות בד"ה הכי שביארו את הטעם למה חייב השומר אפילו באונס.

3. לכאורה נראה שצריך לומר: "טרח ואוקמיה".

4. נתבאר על פי לשון רש"י; והכוונה, הרי אפילו אם תמצא לומר שמשמסרה ביד שלוחו

של שואל כבר נתחייב השואל, הרי אין זה אלא אם נודע לבית הדין שהוא שלוחו, וכשבא התנא להשמיענו שאין מועילה השליחות כדי לחייב את השואל, אינו יכול להשמיענו כן אלא אלא כשיודע בית הדין שהוא שלוחו, ואם כן עוסקת המשנה בשליח שעשאו בעדים, ומהם נודע לבית הדין על שליחותו; והתוספות פירשו באופן אחר.

אמרי בני הישיבה לדחות את הראיה, כי יש לומר: לעולם יתננו אף לשליח שעשאו בעדים, אלא שלא הזכיר התנא חילוק זה, משום דלא פסיקא ליה, אין דין זה פסוק ומוחלט בכל אופן, וכדמפרש ואזיל, ואינו יכול לומר בסתם: "אבל נותן לשליח שעשאו בעדים"!

שליח בית דין, דלא שנא, אין הבדל בדין בין עשאו נגזל ולא שנא עשאו גזלן הוי שליח, פסיקא ליה [דין פסוק ומוחלט הוא], ויכול התנא לומר סתם: "אבל נותן לשליח בית דין".

אבל שליח שעשאו בעדים, דכי עשאו נגזל הוא דהוי שליח, עשאו גזלן לא הוי שליח, לא פסיקא ליה לומר בסתם: "אבל נותן לשליח שעשאו בעדים".

ומאחר שמוכרח ממשנתנו — ממה שלא חילקה בשליח עצמו — ששליח בית דין היינו אפילו עשאו גזלן, הרי למדנו ממשנתנו לאפוקי [להוציא] מדעתו של האי תנא, דתניא:

רבי שמעון בן אלעזר אומר: שליח בית דין שעשאו נגזל ומיהו לא כשעשאו גזלן, או אפילו עשאו גזלן, ושלה חלה [הנגזל] שליח ונטל את שלו מידו ואחר כך נאנס, פטור הגזלן; הרי שלדעת תנא זה: שליח בית דין שעשאו גזלן ונאנס ביד השליח, אינו פטור; ואילו דעת משנתנו אינה כן, אלא אף שליח בית דין שעשאו גזלן הרי הוא פטור.

רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו, אמרו שניהם כשיטת רב חסדא, דשליח

[לתקופה] ולקיטו [שכינו לחדר, שלקטו להיות לו לצוותא], (6) שיודעים אנו ששליחו הוא, אך לא עשאו בעדים.

תו מקשינן לרב חסדא מהא דתנן במשנתנו:

לא יתן הגזלן לא לבנו ולא לשלוחו של נגזל; והרי:

האי "שלוחו" היכי דמי?!

אי דלא עשאו הנגזל בעדים, מנא ידעינן?!

אלא לאו, דעשאו הנגזל בעדים, ומכל מקום שנינו שלא יתננו לו, וקשיא לרב חסדא?!

תרנמא [פירשה למשנתנו] רב חסדא: בשכירו ולקיטו של נגזל.

ומקשינן עלה: אבל שליח שעשאו בעדים, מנאי הכי נמי דהוי שליח?! והרי אם כן תיקשי:

אדתני סיפא דמשנתנו: "לא יתן ... לשלוחו, אבל נותן הוא לשליח בית דין", הרי שאם כדברי רב חסדא: לפלוג התנא וליתני בדידה [יחלק התנא בשליח סתם שדיכר בו התנא תחילה], וכך יחלק:

במה דברים אמורים שלא יתננו, אלא בשליח שלא עשאו בעדים, אבל שליח שעשאו בעדים, הכי נמי דהוי שליח; ומדלא חילק התנא אלא בין שני סוגי שלוחים, משמע שלשלוחו של נגזל בכל אופן לא יתננו, וקשיא לרב חסדא?!

5. הוא בהמשך הסוגיא, והתוספות תמהו למה לא אמר כן רב חסדא על קושיא זו.

שעשאו בעדים הוי שליח.

והוסיפו הם לומר: ואם תאמר להקשות על דברינו ממשנתנו [וכדמקשה הגמרא על רב חסדא], שהרי משמע: אפילו שליח שעשאו בעדים אינו שליח!?

נאמר לך: הכא במאי עסקינן במשנתנו: בממציא לו – הנגזל לגזולן – שליח; דהיינו ככגון דאמר ליה הנגזל לשליח: "אית לי זוזי גבי פלניא, ולא קמשרד לחו, איתחזי ליה, דילמא איניש הוא דלא משכח לשדורי ליה, [יש לי מעות ביד פלוני, לך והיראה לו, כי שמא אינו מוצא שליח לשלוח בידו, וישלח הוא בידך], ונמצא שלא עשאו שליח, אלא שהעמיד שליח לגזולן.

אי נמי יש לפרש את משנתנו כרב חסדא, שפירשה: בשכירו ולקוטו.

אמר רב יהודה אמר שמואל:

ב-קד אין משלחין מעות בדיוקני, ואפילו עדים חתומים עליה, כלומר: אפילו מסר לו בעל הפקדון לשליחו סימנים, או⁽¹⁾ שכתב לו חותמו באיגרת, ומסרה לו, ואמר לו: לך

והראה לפלוני, ויתן לך מעות שיש לי בידו, מכל מקום אין משלחים בידו את המעות, ואם מסר ונאנסו בידו, לא נפטר המשלח מחובו.⁽²⁾

ורבי יוחנן אמר: אם עדים חתומין עליה, משלחין.

אמרי בני הישיבה: לשמואל, מאי תקנתא [כיצד יש אפשרות שימסרונו לשליח וייפטר]?⁽³⁾

ואמרו: אם יעשה כי הא מעשה: דרבי אבא הוי מסיק⁽⁴⁾ זוזי בדרב יוסף בר חמא [תובע היה מעות מרב יוסף בר חמא], אמר ליה רבי אבא לרב ספרא:

"בהרי דאתית, איתינהו ניהלי [כאשר תבוא אלי משם הבא את מעותי אתך]"

כי אזל רב ספרא להתם, אמר ליה רבא בריה [אמר לו רבא בנו של רב יוסף]: מי כתב לך "התקבלתי"? כלומר: האם נתן רבי אבא בידך כתב, בו הוא כותב, שעל ידי קבלתך את הכסף כאילו קיבל הוא.⁽⁵⁾

והחתים עדים שאכן זו היא דיוקני שלו; ולכן אין משלחים, שאין כוונת המשלח לעשותו לשליח בעדים, אלא כממציא לו שליח בלבד הוא, וראה עוד ברמב"ן במלחמות; וראה עוד בתוספות, וב"ספר המפתח" פירושים נוספים במימרא זו.

3. ואם תאמר: הרי יש תקנה שיעשה שליח בעדים, ראה מה שכתב הרמב"ן במלחמות.

4. האם איירי במלוה או בפקדון, ראה "ספר המפתח".

6. כן פירש רש"י בפירוש אחד, ובפירוש שני פירש "לוקט תבואתו".

1. נתבאר על פי הפרישה [קכא ה]; ועל שם חותמו נקרא "דיוקני" שהחותם יש בו צורה, וכל הצורות נקראות "דיוקני" בשביל צורת האדם שהיא נקראת דיוקני, רא"ש ב"שיטה מקובצת".

2. נתבאר על פי רש"י; וכוונתו היא כפי שפירש המלחמות שלזה מטין דברי רש"י; שלא כתב המפקיד לנפקד שום הוראה מה יעשה בענין המעות, אלא שמסר לו סימנים או חותם באיגרת